

F 21
1887

თეატრი

საქოველ-კვირაო სალიტერატურო და სამხატვრო გაზეთი

1887 წელსა

№ 8

თეატრის 15.

გაზეთი ღირს: კრთის წლ. 5 მ., ნახ. წლ. 3 მ., ცალკე ნომ. 15 კ. ხელის მოწერა მიიღება: თბილისში რედაქ. კანცორაში. ფოთში ბესარ. კაღანდაძესთან. ადრესი გარეშე მცხოვრებთათვის: Тип-лисъ, въ редакцію газеты „ТЕАТРЪ.“ გაზეთი ისევე დება: თბილისში ჩარკვიანის წიგნის მაღაზიაში; ხიდის ყურთან: ალიხანოვის პაპირო-ვის მაღაზიაში. ქუთაისში: ჭილაძეთ წიგნის მაღაზიაში და ბათუმში პარიკ-მანერ არსენასთან.

საგაზეთოდ დანიშნული წერილები (კორრესპონდენცია) გარკვევით უნდა იყოს დაწერილი. თუ საქიროება მოითხოვს წერილებს რედაქცია შეასწორებს. რედაქცია არა კისრულობს წერილების უან გაგზავნას და მათ შესახებ მიწერ-მოწერას.

ყოველ წერილში უნდა იყოს მოხსენებული: სახელი, გვარი და საცხოვრებელი ადგილი დამწერისა.

ფულგონი

უბსკრული.

(ქაფ-მსხენებრის ნაკვლავი.)

მალმა ხელიდგან გაავლო ვაზეთი, რომელსაც იმ წუთში კითხულობდა.

მაჟმა ეს ვერ შენიშნა: წიგნს გულმოდგინედ კითხულობდა.

ზარედ ქარი ჰქროდა და სარკმლის ჩარჩოებს ანძრევდა. ოთახში კი ბუხარი სასიამოვნოდ ღულუნებდა და მის შუქზე იატაკი წითლად ბრწყინავდა. ლამპარი მკრთალს ნათელს ჰყენდა ტაბლას, რომლის გარშემო დამწკრივებულე-

ბი იყენენ შავით გადაკრული სავარძლები. მეორე კუთხეში მშვენიერს კედლის საათს დაულალავად გაუდიოდა წიკ-წიკი. ოთახში ისეთი სიჩუმე იყო, რომ შეიძლებოდა საათის ენის ყველა გაქან-გამოქანების დათვლა. ძარის ახალმა გრიალმა მრისხანე მდევით შეანძრია სახლი და გულის გამგმირად ვაი-ზუზუნა ბუხარში.

ახალგაზდა ქალმა გაიხედა ქუჩაში. იქნება ისეთივე გრიგალი იდგა იმ ღამეს, როდესაც ორი გმირი, რომლებზედაც იმ საათს გაზეთში წაიკითხა, სიცოცხლეს გაშორდა. ეს ამბავი ჩვეულებრივი იყო, ერთი იმ შემთხვევათაგანი, რომლებიც ხშირად ხდებიან დიდს ქალაქებში და რომლებსაც სწრაფად წარმავლის დანაშაულის გრძნობით კითხულობს კაცი. „*მრმა შეუბრალებელის გაქირებით შეწუხებულმა არსებამ თავი მოიკლაო.*“ რამდენისამე დღის შემდეგ გაზეთებში ტყერება ახალი შენიშვნა ან გვამების გაპრის შედეგის, ან მათ დამარხვის შესახებ, და საქმე დაფიწყებას ეძლევა. მაგრამ ამ მოკლე და ჩვეულებრივმა ცნობამ ისეთი ძლიერი ჩაბეჭდილება მოახდინა ქალზე, რომელიც შეუგნებელად კმუჭნიდა ხელში გაზეთს და უძრავად იყურებოდა სიერცეში, რომ სულ მასზე ფიქრობდა.

იმათ ნახშირის სუნით მოიკლეს თავი. ისინი არ იყენენ ახალგაზდები და ამიტომ ძნელი იყო მათთვის გაქირებასთან ბრძოლა; მაგრამ არც გაქირებას, არც მის თანამდევარს ევლახს ვერ შეეძლოთ მათ გაშორება. ცოლი არ იყო ჯერ მოხუცებული, მას ჰყავდა ნათესავეები და მეგობრები, რომელთაც შეეძლოთ მის შეკვლევა. შიშარზე რალაც ეჭვი აიღეს მის საქმეების გამო, მაგრამ ამის მიუხედავად ცოლმა თავი არ დაანება მას. ის წაჰყვა მას საფლავში თავის ნებით, დაუნანებლად, და განუშორებლები ერთად გაემგზავრნენ უცნობს ქვეყანაში, ზამთრის ქარიშხალი არ იქნებოდა მათთვის საშიშარი: ისინი ერთმან-ერთს ეკუთნოდნენ. ცხოვრების გაქირება მათ უკან დარჩათ, ერთგულობის გრძნობა კი თან წაიღეს საფლავში.

ამ ამბის წამკითხველი ქალი მთრთოლვარე ხელით

კმუქნის გაზეთს. ზული მწუხარებით ვესება, ცრემლები ყელში მოსდიან. მთახი, რომელშიაც იმ უბედურებმა თავი მოიკლეს, უთუოდ დაცარიელებული იყო, მოკლებული ყოველს მას, რაც ოდესმე მაში ფასიანი იყო; ნახშირი მკრთალის მოწითალო ალით ღუოდა და აერცვლებდა მომაკედიწებელს სუნს. მაგრამ ცოლი უშიშრად ჩახუტული იყო ქმართან. მათ ერთმანერთი უყვარდათ, ერთმანერთს ეკუთნოდნენ ეხლაც და მუდამაც. მკ, ეს რა კარგი უნდა იყვეს!

ძალია მძიმედ ამოიოხრა. „რა ბედნიერია ის, ვისაც შეუძლიან თავის საყვარელი არსება ესე ჩაიხუტოს!“ ის ქურდულად უცქერის მის პირდაპირ მჯდომარე კაცს, მაგრამ არ ეკერის გულში, თუმცა მისი ცოლია. რამდენიმე წელიწადია ერთად ცხოვრობენ. ძალი კარგად იცნობს ქმრის დინჯს შავის წვერით შემკულს სახეს, მისი ყოველი მიხრა-მოხრა ზეპირად იცის. წინდაწინვე შეუძლიან თქვას რანაირად გადაფურცლავს ეხლა წიგნს. ის ისე ახლო ზის ქმართან, რომ ერთის ტანისამოსი მეორისას ეხება, მაგრამ მაინც-და-მაინც ქმარი მას არ ეხვევა.

ბი ქალი ვაშტერებით, თითქმის შეუვნებლად უცქერს მას; ქმარი გრძნობს მის ცქერას და არიდებს თავის ცივს, უყინო სახეს. ისიც აგრეთვე ცივად ცქერას იწყებს წინააღმდეგს მხარეს. ისინი ისე ახლო არიან და იმავე დროს ისე გაუზომელად დაშორებულები ერთმანერთისგან. ახლოგანდა ქალი შიშით და ჩუმის ცაბცახით ზომავს იმ უბსკრულის სიღრმეს; რომელიც მათ აშორებს. ისინი ესე მჭიდროდ არიან შეკავშირებულები, მაგრამ მათ შორის არ გაგონილა ერთი გულწრფელი, მეგობრული სიტყვა: ცივად და უგულოდ ელაპარაკებიან ერთმანერთს. იმათ შორის უხილავი რამ არის, რომელსაც ვერაფერ ხედავს, რომელსაც თითონ არა დროს ახსენებენ, თუმცა კარგად კი გრძნობენ, — უბსკრული, ბნელი უბსკრული! ხანდახან მათთან დაიარებიან ნაცნობები; ისინი მაშინ ბაასობენ, იცინიან, უკრავენ როიალს. უცხონი მათ ბედნიერს მეუღლეებად თელიან, იმიტომ რომ სტუმრების წინ ლაპარაკობენ, ხარხარობენ, მეგობრულად ექცევიან ერთ-

მანეროს. თვით მათ კი კარგად იციან, რომ ეს მარტო კომედიაა. როცა მარტონი რჩებიან, უბსკრული მაშინვე იხსნება და ყველაფერი უწინდებულს სახეს იღებს.

რამდენისმე კვირის წინად სასიხარულო ანბავი მოუხდათ. მმარმა კარგი ალაგი მიიღო, ჯამაგირი მოემატა. დედამ ახარა ეს სასიამოვნო ანბავი: „გინხაროდეთ, შეიღებოვო!“ ნაცნობების მილოცვას მოჰყენენ სასიამოვნო საზრუნავები: უნდა უფრო მოზღდილი სადგომი დაექირავებინათ, ახალი ავეჯულობა ეყიდნათ. ეს ორისთვისვე საინტერესო საქმე მათ წამდა-უწუმ აგონებდა, რომ ისინი მჭიდროდ იყვნენ დაკავშირებულები. რამდენი რამ უნდა გადაეწყვიტათ ერთად! უნებურად ეკიდებოდნენ ერთმანეროს მეგობრულად და თანაგრძნობით. მეგონებოდა, რალაც მომხიბლავს შეერთებინა ისინი უხილავის ხილით. უბსკრული უფრო და უფრო ვიწროვდებოდა, შეუნიშნავი ხდებოდა. მართი გაბედული ნაბიჯი კიდევ და იმასაც გადასცდებოდნენ.

ისინი ახალს სადგომში გადავიდნენ და მალე მიეჩვივნენ უფრო განცხრომილს ცხოვრებას. მხლა ისინი გრძნობდნენ, რომ ერთს მათგანს ნაბიჯი უნდა გადაედგა, რომ დაახლოვებულიყვნენ. მრმავე იცოდა, მაგრამ ვერც ერთმა გადადგა ეს ნაბიჯი. რა იყო ესა: კერპობა, უღონობა. თუ ჩავიხსენებ? ახალს გემოიანად მოწყობილს ოთახებში ისინი ერთი მეორის გვერდით ისხდნენ და სახე უფრო და უფრო უნაღვლიანდებოდათ. უბსკრული მათ აშინებდა, რომელიც აქაც გადმოჰყვა. მათ დაჰკარგეს ყოველი გამბედაობა, ყოველი იმედი; დამუნჯდნენ, უბსკრული უწინდელებზე გაგანიერდა. ღრო მიდიოდა; ფიცხა, მაღალი სიტყვა ხან და ხან შეარყევდა ხოლმე მათ მყინვარე მყუდროებას. მმარი გულმოსული კაცი იყო, ცოლი უთმობდა. ეს იმის დამტკიცება იყო, რომ სულყველაფერი უწინდელებზე უნდა წასულიყო.

მართლა ესე უნდა ყოფილიყო, ან ყოველთვის ესე იყო? ქალი იგონებდა. არა, ყოველთვის ესე არ ყოფილა.

როდისღაც მის თავი გულზე ნაზად ესენა ხოლმე ქმარს, რომლის ხმაც მაშინ ისეთი აღერსიანი იყო. ისინი ერთმა-

ნერთს ტრფობით შესცქეროდენ, ილიმებოდენ, და იმათ გულები შეერთებულები იყვნენ. რა შორეული ანბაეია ეს! მითქვას სიზმარში ენახოს. არა სჯეროდა, რომ ის ოდესმე ასე ბედნიერი ყოფილიყო. როგორ შეიძლებოდა, რომ ასეთი ცვლილება მომხდარიყო?

ჰაეი ძრიელ გულმოსული იყო, ხშირად წამოისვრიდა ხოლმე მკვანე, მაგარს სიტყვებს. ძალი ვერა ნიშნაედა ამას არც დანიშნულობის დროს, არც დაქორწინების შემდეგ პირველს ხანში. მტყობა, ეაეი თავის თავეს ძრიელ უფლებდა ყურსა. მხლა კი არაფერს ერიდებოდა და ხანდახან სულ მცირე სიტყვის შებრუნებას, სულ უბრალო უკმაყოფილებას შეეძლო მისგან გამოეწვია ცუდი უკადრისი სიტყვები.

ძალს ადვილად სწყინდა, კარგა ხნობით არ შეეძლო დაევიწყნა, ეპატიეებინა. ის გახდა თავდაქერილი, ქმრის ნდობა აღარ ჰქონდა, ერთგულად აღარ ექცეოდა. მმარმა ეს შენიშნა და დაუწყო ყვედრება; თხოულობდა, რომ იმას მალე დაევიწყნა ჯავრობაში წამოთქმული უკადრისი სიტყვები. სოტ-კოტად იმათ შორის აიმათა რალაც უხილავი მსახლერავი კედელი.

ბოლოს ბედის გადამწყვეტი წუთი დადვა.

მმარი შინ დაბრუნდა მოლუშული, გაცეცხლებული რალაც უსიამოვნობით სამსახურის საქმეების გამო. სოლმა იცოდა, რომ ამისთანა შემთხვევაში ყოველს უბრალო რასმე შეეძლო მის მოთმინებითგან გამოყვანა, და ცდილობდა არ გაეჯავრებინა. მაგრამ ბედზე რალაც ქალღლი დაიკარგა, რომელიც ქმ-რს დასჭირდა.

ამან მკაცრად დაუწყო ყვედრება. ამდგრეულმა ქალმა გაჯავრებულის ხმით უპასუხა. მაშინ იმან წელი მოავლო მხრებში და მრისხანედ გაავლო იქით. ძალს არცკი შეუყვირნია. ხოლო მაშინვე გავიდა სახლითგან და გაემართა მშობლებთან, რომლებსაც ის ერთად ერთი, საყვარელი შეილი იყო. მმარი თან გამოეკიდა, შენდობა სთხოვა და შინ დაბრუნა.

ძალს სხვა ნაირად არ შეეძლო მოქცეულიყო, რადგან

არ უნდოდა კერპობა გამოეჩინა. ხოლო პატივებით კი არ აპატია და არც სიყვარულით შეეძლო მოჰკიდებოდა. ჭმარს კი უნდა ეგრძნო, რომ მსხვერპლი, რომელიც მან გასწია თავის დამდაბლებით, უსარგებლოდ დარჩა.

იმ ღამეს ისინი შინაურულად ისხდნენ ერთი მეორის წინ და ხელი ხელთაც ეჭირათ, მაგრამ ეს მეზობლობა უწინდელებზე არ აღეგებებდა ქალს. ბარეგნობით ყველაფერი ძველებურად იყო, მაგრამ ორსავე ეყურებოდა, რომ მათ სიყვარული ნამდვილი აღარ იყო. ოთხეულს ამ დროს განმავლობაში ერთი მკვახე სიტყვაც არ წამოთქმულა, მაგრამ მათი გრძობა ნელ—ნელა გაქრა ლამპარით, რომელშიაც ზეთი ილევა.

უბსკრული შეუნიშნავად უფრო განიერი, უფრო ღრმა ხდებოდა. ბამარტოვლები, თითქო დადამბლაეებულები, გაშორებულები იყვნენ ბნელის ჯურღმულით. დიდხანია, დიდხანია ისინი ასე ცხოვრობენ და აი ცოლი ზომავს უბსკრულს და შიშითა კრთება. როგორ მიაწიეს აქნობამდის? ერთხელ ხომ ერთმანერთი უყვარდათ! მსლა? ბანა კიდევ აქვს ქმარს ისეთი გაელენა იმის სულზე, რომ ადამბლაეებს მას? თითონ ქმარი? აი, ის თვალებს აპყრობს, მაგრამ იმას კი არა, არამედ ლამპარს, რომელსაც სინათლეს უმატებს, და მერე ისევ შლის ფურცელს.

რა ხდება იმის სულში? მძაყოფილია? ძალმა არა იცისრა, მის სული გაუგებარია. ძალი მწუხარებით ფიქრობს, რომ ქმარი მისთვის უცხო შეიქნა. ხანდახან ვაჟი სახე-მოდულული შეხედავს ხოლმე მას; მაგრამ რას ნიშნავს ეს, სიძულილს, ჯავრს, ან იქნება, ჩივილს, ტანჯვას? ოჰ, კიდევ რომ შეეძლოთ მათ ერთმანერთის ხვევნა, ბედნიერის ღიმილით ცქერა. ამ აზრთან ქალს რაღაც ტკბილი ყრუანტელი უფლის სხეულში. ერთხელ და ორჯერ არ მოსელოდა მას ეს აზრი, ერთხელ და ორჯერ არ გაეებო ამ ოცნებას მის სული. მაგრამ შეხედავს თუ არა ქმარს სახეზე, უბსკრული ისევ იხსნება. ცოლი უძრავად არი ერთს ალაგს, თითქო მიკრულიაო, და ხელებს არ აწვდენს ქმრისკენ.

თავის გულში ცოლი ქმარს ეუბნება: «ეს გამარტოება

ასე მოსაწყენია, სიყვარული კი ისე კარგია! ნუთუ ჩვენ მუდამ ასე უნდა ვიყვნეთ? ჩვენ ხომ მარტონი ვართ ქვეყანაზე. ღმერთო დაგვაფიწყე, რომ... დაგვაფიწყე, რომ ჩვენ შორის ასე დიდი უბსკრულია. ჩვენ ერთმანერთი აკი გვიყვარდა და აკი ბედნიერებაც ვიყავით. რაც მოხდა, საძაგელი სიზმარი იყო.“ ტუჩები კი მოკუმულები ჰქონდა. საოცარია, რატომ მაღალის ხმით არ ამბობდა ამას. თითონაც არ იცის რატომ. ქალი ღრმად ოხრავს, ვაჟი კი თავსაც არ იღებს: დიდიხანია ისინი ერთმანერთის ოხერა-ლიმილს ყურადღებას აღარ აქცევენ.

ბუხარში ცეცხლი გაჰქრა. ძარი ჩაეარდა და ქუჩაში მყუდროება დამყარდა, საათს კი ისევ თავის შემაბეზრებლად წიკ-წიკი გაუდიოდა. შმარი ღგება სანთლის ასანთებად, მის სახე სერიოზი და დინჯია. ძილის დროა.

სოლს რალაც ელდა ეცა, გული უჩქროლდება, თითქო ქმარი მას სამუდამოდ სტოვებდეს. ძალის აზრები ისე მკიდროდ იყენენ შეკავშირებულები ქმართან, ვიდრე იქ იჯდა; ის კი ესე გულგრილად სწყვიტავს მათ შემაერთებელს უხილავს ჯაჰეს და მიდის. ბული ქალს ისე მაგრად უცემს, რომ ლამის გაუსკდეს. რა იქნება რომ ოთახში შესვლის დროს ღუმელითგან გამოვიდეს რამე მომაკვდინებელი სუნი და მის ქმარი მოკვდეს? ან ღამე სიზმარში რომელიმე ქალი ნახოს და ხვალ მასთან წავიდეს? ამისთანა რომ არ მოხდეს რა; ხვალაც ისე იყვეს, როგორც დღეს, სულ მუდამ ასე? ძალი ზიზლით ფიქრობს ამ ნაირს ცნობერებაზე. ან როგორ გაუძლო ამდენი ხანი ამ ცნობერებას? ისევ ცოლქმარის სიკვდილის სურათი წამოუდგა. ის თავის დღეში არ დაიფიწყებს ამ მკვდრებს, როგორც მის გულში გაუმაძლარის სიყვარულის ამშლელს მოჩენებას.

შმარი წიგნს იღებს და კარისკენ მიდის. უკან არ იხედება ცოლისკენ და დღეს, სწორედ დღეს, არ ეუბნება ჩვეულებრივს და ცივს „ღამე მშვიდობისა.“ მიდის, მიდის.

სოლი რალაც უძლეველის მისწრაფებით იძულებული,

შეუფენებლად გაექანება კარისკენ: „ეხლა, ან არა დროს!“ რა უნდა—თითონაც არ იცის.

მმარს ესმის ფეხის ხმა, ტანისამოსის შრიალი და უკან იხედება. შაოცებით უტკერის. ძალი მისგან სამის ნაბიჯის „სი-შორეზე ჩერდება. შსსკრული კიდე იხსნება. წინ ველარ შეუძლიან წაწევა! მკვლარსავეით უციელება ასოები, და ველარა გრძნობს, რომ ცრემლები გაფითრებულს ლოყებზე და-პალუპით ჩამოსდის.

მმარი წინა სდგავს ნაბიჯს, ერთს ნაბიჯს მარტო, და სანთელი ხელიდგან უეჩრდება. ღრმა ოხერა ისმის მის გულთვან, თითქო რამე დიდი ტვირთი მოიშორაო და... რომელი მოეხვია პირველად, გაუგებელი დარჩა. ძალი ვერაფერს ხედავდა: გულამოსკენით ტიროდა. მარტო გრძნობდა რომ ორს მძლავრს ხელს მიეკროთ გულზე, რომე. ლიც ისე მაგრად სცემდა როგორც ის ოცნებობდა.

შსსკრული გამქრალიყო.

ჭია.

ხალხური ლექსები.

კახეთში გაგონილა

ოცდა ხუთსა იმერელსა
წინ ტურა შემოეუართ,
სანამ ტურას გაიცნობდენ
სული სორცად გაეუართ.

სომესმა თქვა: დავსწრებოდი,
გუთნის კვალში ჩაეწეებოდი,
ზედ მიწას გადავიურიდი,
ერბოსაჲთ დავდნებოდი.

ქართლელმა თქვა: დაუსწრებოდი,
 ჩანძანსივით დაუდგებოდი,
 ან მოვკლავდი, ან მომკლავდა,
 ან სოწოში ჩაუეუებოდი.

* * *

პატარძელსა ცისესა
 თითით უთხრიან ძირსაო,
 ლამაზ ქალს გამოიყვანენ
 ცრემლით დაბანენ პირსაო.

* * *

ახალ-ახალი მეთოფე
 კაცს არას გამოადგება,
 იუდიის ტყვია წამალსა
 ტუშილად ვაღში ჩაჯდება

* * *

ქალო, ქალო კისკისაო,
 ჩამოჭვადები წულის პირსაო
 ბიჭები ჩამოგივლიან
 ჩაკამტვრევენ ცხვირ-პირსაო,

დაგაღა.

ხალხური გამოცანები.

კაცი ვნასე ორი თავი ქონდა, დიდად გამოიკვირდა,
 ერთი თავი თეთრი ქონდა, ერთი შავად გამოსჭვივდა;
 თეთრმა თავმან არა შითხრა, არცა სიტყვა დამისშირა,
 შავმან თავმან არაბულად საუბარი დამისშირა.

* * *

ოზად, სამად გამოჭრილი ზამართოს, ფეხსუდ დადგეს, გარდიქვებს და გადმოიქვებს, შერბე ისეკ ფეხსუდ დადგეს, ზამართის დღე და ზაფხულის დღე მოინდვილოს, მის ქვეშ დაჟდეს; ვინც ესა კარგად ვერა სცნას წამოდგეს და ფეხსუდ დადგეს.

როგორ მიდიოდა ძართული თეატრის საქმე? (*)

როცა საკვირაო გაზეთი „თეატრის“ სანიმუშო ნომერია აკაკის ლოცვა კურთხევით და პოეტთა პატრიარქის სურათით ჩაგვიფარდა ხელში, მის „პროგრამაში,“ ან შინაარსის მაჩვენებელში, პირველი ადგილი შემდეგს განყოფილებას ეჭირა: „გაზეთი „თეატრი“ თვალ-ყურს ადევნებს თეატრის მსვლელობას, მის ავ-კარგინობას; დაბეჭდავს წარმოდგენების რეცენზიებს და სხვა...“

სხვა პროგრამის ნაწილზედ არას ვიტყვით, რადგან კარგად თუ ავად, ცოტად თუ ბევრად, მუდმივ თუ დრო გამოშვებით, დაკმაყოფილებული ვიყავით, ჩვენ გვინდა მხოლოდ ყურადღება მივაქციოთ გაზეთი „თეატრის“ თეატრისადმი დაპირებას და ამ პირობის შესრულებას.

„გაზეთი თეატრი თვალ-ყურს ადევნებს თეატრის მსვლელობასო.“ მე კი მგონია, ბ. რედაკტორო, თქვენმა გაზეთმა ჯერაც არ იცის:—მთელი სეზონის განმავლობაში ქართული თეატრის მხედართ ბულანჯეს მხარე ეჭირათ, თუ ბისმარკისა? ბოლგარიის მთავრათ პრინცი ოლდენბურგისა უნდოდათ, თუ თავადი სამეგრელოსი? ამათ კი გაცხარებული შეთქმულობა ჰქონდათ თურმე, აჯანყების დროც დანიშნული იყო, მაგრამ განა ამდენი კეთილის გრძნობით აღჭურვილ პირთა

გუბედავო ამ წერილს, მაგრამ პასუხს ვერ გაქლევთ უადგილობის გამო.

გუნდში ისეთი არამზადა ვინმე არ გამოერევიდა, რომელსაც შეთქმულნი გაეცა? თქვენ კი თქვენის გაზეთით სულ ამეგბს გულ-გრილად უყურებთ და ხმასაც არ იღებთ, როცა ამ საგანზედ ზრუნვა თქვენს გაზეთს უფრო ეკუთვნის, ვიდრე სხვას.

„სხვას!“ თითქო ბევრი სხვა გაზეთები გეკონდეს! 1-ივე-რია, 2-სამატრი, 2¹/₂-სისკარი (ცისკარს ნახევარ რიცხვს იმისთვის ვაძლევ, რომ ჯერ ერთობ მცირე წლოვანია).

„ივერიას“ თეატრის ზედამხედველისთვის პირობა მიუცია: ცუდად წაიყვან საქმეს თუ კარგად-შენზედ არას დაესწერო. ან შინაურს საქმეზედ სად სცალიან, როდესაც ბისმარკის აჩრდილი ძვალ-რბილში გასჯდომია, თვალ-წინ უდვას; მისი საომრად მზადება შაჰ-აბაზის საქართველოზედ გამოლაშქრებას აგონებს და ბოლგარიის გაუთავებელი პოლიტიკა მოსვენებას არ აძლევს. მაშ ნუ დავემდურებით ამ პატივცემულ გაზეთს, თუ შინაურ საქმეს თვალ-ყურს ვერ ადევნებს, რადგან ბულანჯ-ბისმარკის და აბესინია-იტალიის საქმეებშია გართული. „ცისკარზედ“ სულ არა გვეთქმის რა; ამ გაზეთს სულ სხვა საგანი აქვს აღებული და აკი სხვაზედა ზრუნავს: კლდე-ლრეს ძალიან აქებს და ბარზე, ვაკეზედ თუმცა ჯერ არა უთქვამს რა, მაგრამ იტყვის, თუ შემწვობას მისცემენ... „თეატრს“ კი არ ეპატიება ამ გვარი ხანგრძლივი სიჩუმე თავის მოძმე თეატრის საქმეზედ.

მაშ, ბ. რედაქტორო, თუ თქვენი ამდენი ხნის სიჩუმის ძათის გაწყვეტა თქვენ გეზარებათ, ნება გვიბოძეთ, თქვენი გაზეთის შემწვობით ორიოდც სიტყვა ვსთქვა ამ საგანზედ. *)

არა ერთხელ გაგვიგონია ქართული დრამატული და-სისაგან სამდურავი ქართველ საზოგადოების გულ-გრილობაზედ. არა ერთხელ უთქვამს ჩემთვის ზოგიერთ ამ წევრთაგანს, როცა თეატრის დარბაზში მაყურებელთა რიცხვს ცა-

*) ამ წერილის დაბეჭვდა „ივერიის“ რედაქციას ვთხოვე, მაგრამ პასუხად მივიღე: „სეზონი კიდევ გათავდა, ესლა რაღა საქიროა“... დიდი ხანია თეატრზე არაფერი დაგვიწერია... და ამისთვის ესლა მაგ წერილს ყველას დაეჭვდავთ“.

რიელი სკამებთა რიცხვი აღმატებია: „აი, ი—ჯან, რას გვემდურით, რო ცუდად ვარდგენთ, კარგათ რომ წარმოვადგინოთ მსმენელნი ვინ გვეყოლებო?“

— მართალი ხარ, მართალი, ჩემო პ—რე! მიმიგია მეც, მაგრამ... აქ კი ხშირად სიტყვა ვადამიყლაპავს.

თეატრი არის საერო სკოლა, რომელსაცა სჭირია თავის საგნების მტკიცედ მცოდნე მასწავლებლები და გულწრფელი სიმართლის პატრონი, თავის დანიშნულების შემგნები და შორს გამჭვრეტი ზედამხედველი. ამ უკანასკნელზედ არის დამოკიდებული მსახიობთა ერთობა და ერთობაზედ თეატრის მკვიდრი ნიადაგზედ დაყენება...

თუ კი მსმენელნი იმ ნაყოფს მოკლებულნი იქნებიან, რასაც მაგ გვარ სკოლიდამ მოელიან, მაშ რამ უნდა მიიზიდოს ეს უმართლოდ ბრალდებული საზოგადოება? იქნება, ბატონებო, გვონათ, რომ აქტიოროთა და მათ ზედამხედველთა ზრდილობას გარდაქარბებულმა სიტყვებმა დააკმაყოფილოს საზოგადოება?! არა, ჩემო ბატონო, ეს არ კმარა! ამ გვარმა მამლა—ყინწობამ ჩვენ ცოლ-შვილთანაც მოგვაბეზრა თავი და რაღა საჭიროა, რომ ისევ ეს იქაც გავიგონოთ, საიღამაც სულის საზრდოს, ქუჭუყის მაჩვენებელს სარკეს და მის მომბანს ანკარა წყალს მოველით? აქ ჩვენ ვერ ვხედავთ საერო სკოლის ასპარეზზედ იმ მასწავლებელთ, რომელნიც თავის მოწაფეთა სასარგებლოდ გულმოდგინეთ, თანხმობით და „უჩემშენოთ“ იღვწოდნენ. აქ ჩვენ ვერ ვხედავთ იმ პატრიარქ-ზედამხედველებს, რომელნიც, თავის მოქმედებით, მაგალითად გამოდგნენ. ამ წარსულ სეზონს სულ სხვა აღტაცებით, სულ სხვა იმედით მოველოდდით, მაგრამ იმედი კვლავ როდის გაგვამართლებია რომ ესლა გაგემართლებოდ! ამ მოსალოდნელი ნაყოფის ნაცელად რაღაც „ჩემ-შენობამ“ გაიდგა ფესვი. მინ არ დამეთანხმება, რომ უმცროსმა უფროსის სურვილზე უნდა იაროს. ეხლანდელ რეჟისორსაც თურმე ძალიან ჰყვარებია ამ გვარი მოჩილობა: ოღონდ იმის სურვილზე იარე და რაც გინდა საქმის ინტერესის წინააღმდეგ იმოქმედე არა უშავს რა, ყველაფერში მართალი იქმნები. ეს ყველა კარგი, მაგრამ

რატომ არ ვიცით, რომ ამ გვარი ქცევა უსათუოდ ასე გათავდება, რომ რომელიმე საუკეთესო მოთამაშე სცენას თავს დაანებებს. ჩვენ, საზოგადოება, რის შუაში ვართ, რომ, სანამ ფარდა აინდებოდეს, გამოდის ფრთა მოკვეცილს ტანისამოსში „ცხრა-რჯულასავით“ წვერ გამოპარსული ქაბუკი და აცხადებს: ბ. ა. ავთამყოფობის გამო და ქ. მ. მაგიერ ითამაშებენ: პირველის როლს—ბ. N და მეორისას—ქ. N —ო.

ამისთანა გამოცხადება, ერთის ნაცვლად მეორეს თამაში და ამის გამო პიესების დამახინჯება ერთობ ხშირი მოვლენაა, რომელიც სულ სხვა ეჭვს ჰგვრის მაყურებელთ და გულს უტრუებს თეატრზედ. ამის დასამტკიცებლად შორს წასვლა არ დაგვიკირდება. საკმაოა ავიღოთ 4 და 15 ფებერელის საღამოს წარმოდგენები.

პირველი—ჩვენი პატივ-ცემული არტისტი-ქალი მად.-საგარლის ბენეფისი და მეორე—წარსული სეზონის გამოსათხილავი უკანასკნელი წარმოდგენა. თავის ნიჭით გამოჩენილი არტისტი ქალი მ.-ც.-ლის ბენეფისმა როგორ ჩაიარა, თუ ბრძანდებოდა, ბ. რედაქტორო? ნეტა სად გაქრა ის პატიოსანი პირი, რომლის სახელს სამი-ოთხი დღით წინეთ გაზეთების პირველ გვერდზედ მოთამაშეთა რიცხვში პირველი ადგილი ეჭირა? სად გაქრა სცენები, რომელიც „ძმური სიტყვიდგან“ ძმისგან ძმათ უნდა ჰსმენოდათ? რა თქმა უნდა, პირველს—„ჩემ-შენობამ“ დასძლია და მეორე (ძმური სიტყვა) შურმა გადაყლაპა.

ძიღვე მობენეფისემ გამოაფხიზლა ეს უფერული საღამო. ძიღვე მან გაუფანტა საზოგადოებას ის უკმაყოფილებების გამომეტყველება, რომელიც გვეუბნებოდა: „არც ჩვენ ვართ დამნაშავე, თუ თეატრს გულ-გრილად ვეპყრობითო; სიტყვით ოქროს გვიქადიან და საქმით კი თუჯს გვაძღვევო.“

თავი დაენებოთ ამ საღამოს, მეორე უფრო ყურადღების ღირსია და საგულისხმო.

შვიდი საათია. თეატრისკენ მივისწრაფი. სეზონის უკანასკნელი წარმოდგენაა და მეშინიან ვაი თუ ბილეთი ვერ

ვიზონო მეთქი, მაგრამ სულ ამაოდ:—ხალხი ძლიერ ცოტაა; ბილეთს ერთის ფასად ორს იზონენ. ზარი დააწკარუნეს; მუსიკამ „შეშლილის“ ვალსი დაუკრა. მეორეთ ჩამოჰკრეს ზარი, მაგრამ ხალხს მაინც არ ემატება; დარბაზის კარებთან რალაც უცნაური შესამოსით ბილეთის მყლაპავნი დგანან და სტუმართ ეპატიყებიან. აგერ ყველამ თავის ალაგი დაიჭირა... შენს მტერს იმისთანა, რომ წარმომადგენლებს პირველ თვალის გადავლენაზედ გულს შემოეყრებოდით! სულ „შვიდ-ნახევარი კაცი იყო და ხუთ-ნახევარი ქალი.“

აჰა, ჯერ ფარდა არ ახდილა! შრთა შეკვეცილ ტანისამოსში, ჩვენი ნაცნობი, „ცხრა რჯულასავით“ წვერ გამოპარსული ჭაბუკი გამოძერა სოროდამ და გამოაცხადა: „ბ. აბ—ძის ავადმყოფობის გამო, მის როლს ითამაშებს ბ. აწყურელი და ძ. შაბ.—ს-ლის მაგიერ „ურეპეტიციოდ“ ძ. ანდრონიკოვისა (ამ გვარი განცხადებები, ნავლევჯ ქალაღლებზედ დაწერილი, ყველა კარებზედაც ეკიდა.) უნდა გენახათ ჩვენი გაკვირვება, როდესაც ვნახეთ, რომ ქ-ნი ზ-ს-სა მესამე რიგის სავარძელში გამოჰიმულიყო. მართლა რომ „ჯანყით და ბურუსით“ მოცულმა აზრებმა გამოიარეს თავში... მისაც უნდა ეთამაშა მაყურებელათ გამხდარა და ვისი სახელიც არ იყო მოხსენებული „ურეპეტიციოდ“ თამაშობს! რა ძალა და გასაჭირი დაადგა ამ „ურეპეტიციობას.“ ნუ თუ ძ. ზ-ს-სამ, უარი გამოაცხადა და ბ. რეისორი იძულებული იყო სხვისთვის „ურეპეტიციოთ“ თამაში ეთხოვა?

მოუთმენლად ველოდდით პირველი მოქმედების გათავებას; ამასაც ბოლო მალე მოელო—გათავდა პირველი მოქმედება. მრთს ჩემს ნაცნობს ვკითხვ: თუ ბ. ა-ძე ავით იყო, ძ. ზ-ს-სა რა მიზეზისთვის არ თამაშობს მეთქი?

— არც მე ვიცი ღმერთს გეჟიცები! აი თვით ძ. ზ-ს-სა, ვკითხოთ, რატომ არ ინება თამაში? მივედით ძ. ზ-ს-სთან მისი უთამაშობის მიზეზის გასაგებად და აი რა გვითხრა: მეც არ ვიცი, ღმერთმანი, რატომ არ ეთამაშობა! ამ საღამოს სათამაშო ტანისამოსით მოვედი იმ აზრით, რომ

მეთამაშნა, მაგრამ ბ. რეჟისორმა მითხრა: თქვენს ნაცვლად „ურეპეტციოთ“ მოთამაშე მოვიწვიე, უარს ხომ ვერ ვეტყვიო, მითხრა და ზრდილობიანად ზურგი შემომამქცია. მიზეზი რომ ვკითხე—ეს „ჩემი საქმეაო.“ მეტი გარკვევა არ უნდა, მკითხველო, თქვენც კარგათ შინგდებით—აქაც „ჩემ შენობამ“ გაიმარჯვა. მზლა დაუბრუნდეთ წარმოდგენას. წარმოდგენილი იყო ხუთ მოქმედებიანი დრამა, რუსულიდამ გადმოკეთებული (გადმოთარგმნილი) „ცოლი — მეუღლე“. საზოგადოდ წარმოდგენამ კარგად ჩაიარა, როლები თითქმის ყველამ კარგად იცოდა; არც „ურეპეტციოდ“ მოთამაშეს შეუსრულებია თავისი როლი ურიგოთ, თუმცა გვირჩევედა კი „ჩემისთანა ქალი შეირთეთო“. ეს ხომ „ურეპეტციობით“ მოსდიოდა(!?) ძარგს სურათს წარმოდგენდა მეორე მოქმედების ბოლო, როცა ბ. ვ. თ.—ლი საზოგადოებამ გამოიწვია და ქართულმა დრამატიულმა დასმა დაფნის გვირგვინი მიართვა: ბ. თ... შეილი სახჩრობელაზედ მიმავალ დამნაშავესავით შეშინებული, თავჩაღუნული გამოვიდა შუა სცენაზედ და გაჩერდა; ბ. პლ. მესხი შ.—ლი დაფნის გვირგვინით თავზე წაადგა და მიართვა გვირგვინი შემდეგის სიტყვებით: „ქართული დრამატიული დასი მოგროვედა დღეს და მოგართვა ეს“. საშინელი სიტყვილი ასტეხა მაყურებელთა შორის ამ მოსწრებულმა სიტყვამ... სალამო უფერულად გამოგვესტუმრა. წარმოდგენის შემდეგ ? . თ. შ.—ლმა... ეახშამი გაუმართა თავის დამაჯილდოებელთ.

მართი სიტყვით, ყველა ეს გახლავთ „ჩემ—შენობის“ შედეგი. როდესაც საზოგადო საქმე საპირადოთ გადაიქცევა, მაშინ ეს საქმე უსათუოდ ცუდად გათავდება. არ იქნებოდა ცუდი რომ ბ. ბ. თეატრის წარმომადგენლებმა შეიგონ თავისი მოვალეობა და შეინანიონ თავისი წარსული; თავისუფალი დროც ეხლა აქვსთ: დრო სინანულისა და ცოდვის მოწმენდისა. თუ არა და სჯობს გადიძრონ მონომაქის სარქმელი, რომელიც არა ჩვეულს თავს დაუმძიმებს და წელში მოჭხრის.

ბ. რედაქტორო! შანა ყველა ამას თქვენ არა ჰხედავდით, განა ყველა ეს თქვენ არ იცოდით, რომ გაიტურნეთ და კრინტი არ დასძარით. შეიძლებოდა, თქვენ რომ ხშირად გელაპარაკნათ თეატრის აე-კარგიანობაზე—არ მომხდარიყო ის, რაზედაც ჩვენ ამ წერილში ელაპარაკობთ.

ი. სენაკელი.

ყ რ ი ე ლ ა კ ე ს ტ ა

(გაგრძელება).

მოქმედება მეოთხე.

სინაღოლაში.

დაბალი ოთახია; მარჯვნივ და მარცხნივ კარები გაღებულია. კედლებზედ დაზატულია ათნი მცნებანი ებრაელის ასოებით. სცენის სიღრმეში ფარდა ჩამოშვებული, რომელიც სინაღლის შიგნითა ნაწილს ოთახისაგან ჰყოფს. ფარდა ბოლოს აინდება.

გამოსვლა პირველი

(შემოდინ სანტოს და დე-სილვა; შემდეგ მოსამსახურე.)

სილვა.

მაშ მასთან ამ სნის განმავლობაში არვის უშეუბდით?

სანტოს.

კანონისამებრ

იგი ყოველთვის სულ მარტო იყო...
აქ რომ მოვიდა და ტაძრის კარებს დაჭკრა, მან იგრძნო სული უფლისა.

სილვა.

სული უფლისა ქვეს როდი ისჯრის.

სანთოს.

მაგრამ უფლისა ერის რისხვამა
მას აგრძნობინა ის, რასაც დღემდის
ვიუტობითა უარსა ქუთუდა.
გულ-გაღვილი, დასუსტებული
იგი დაეცა ძირს ეზოშია, —
და აი ესლა სულ მარტოდ მარტო,
მოშორებული ყოველსავე მას,
რაც დაურღვევდა შეუდროებასა,
მოკლის იგი თავის-უფლებას
და შერიგებას.

სილვა.

დმერთმა ინებოს,
რომ აგრე იყოს.. უთხარით იმას,
რომ დედა ავად ქუას?

სანთოს.

მაგიასთვის
იმასთან შესვლა უნდოდათ მშებსა...
მაგრამ, რადგანაც მას ეგ ამაჟი
შეამრწუნებდა და იქნებ კიდევ
ჩაეთვალა ეგ წველის შედგებად, —
ჩვენ არ შეეუშეით.

სილვა (იქით).

ვიშ რა ძალიან
უფროსილდეებიან!

სანთოს.

თუითონ ივლითაც,
მანასეს ქალმა, რომელმაც ჩემი
წვევლა აიგდო სასაცილოდა,
არა ერთსელა ითხოვა ნება
მასთან შესვლისა...

სილვა.

მასაც, ვით სსკასაც,

უარი ეყო?... მთლად ამსტერდამი
 დედას ემ ანათ, რომ აწ მეორედ
 ვანდერსტრატენი გაკოტრებულა.
 ვით წვერმა ერთის მდიდარის ფირმის
 ბენ-იოხაიმ მოასურსა ეს.
 ჩემი სიამომი მასაც ბაღში
 ცხრობდა მარად ტყბილის ოცნებით;
 სტატუებისა და შადრევნებ შორის,
 თვით ჩვეულებას არ ღალატობდა
 და შემოსავლს მსოფლოდ სარჯავდა...
 ამ დროს სასიძომ დამუნწებულმა
 იგი გააბა ისეთს ბაღში,
 როგორსაც ესლა გენერალში
 და ღონდონშია მოქსოვენ სოფლე,
 როცა უნდათ, რომ ეველა ვაჭრები,
 ვითა ოთხფეხნი, ერთს მიესიონ...
 ვანდერსტრატენი აწ იღუპება, —
 და იოხაიმს, ვის გულშიც მტრობამ
 ვერა დაშრიტა ტროფობისა აღი,
 სურს ისარგებლოს მის გაჭირვებით
 და უწვდის ხელსა საქმეებისა
 მორიგებითა გასათავებლად.
 მაგრამ საკითსი აი რა არი:
 ნება აქვს ივდიოს დაუოუძეს იმ დროს,
 როდესაც იმან თავისი თავი
 მამისათვისა უნდა გასწიროს
 ნება აქვს იმას შეუდრეკეს ესლა?
 საშინელს ტანჯვას-მეგობრის ღალატს,
 თუნდა სიკვდილსაც, რომ იხსნას იგი,
 ვისაც სიცოცხლე არ შეუძლიან,
 რაკი მოაკლდა ბედნიერებას,

რომელშიცა წინად ცხოვრობდა?
სწორედ ის, რასაც ურიელისგან
თვით მოკლავდა—რომ უარ ეყო
სატრფოს, დედის და ძმების გულისთვის,—
აწ თვით უნდა ჰქმნას მოსუფ მამისთვის.
თქვენ გი ურიელს უოკელივე ეს
დაუმაღვეთ.

სანტონს

სინამ სინანულს

არ გაათავებს, იმისი ნახვა
პრიულ სასტიკად აკრძალულია
და კერძ ვისიმე წერილს გადავცემთ. (შემოდის მოსამსახურე
წერილით)

მოსამსახურე

წერილი არის აკოსტასთანა.

სანტონს

არ იცოდი, რომ მისი მიღება
არ შეიძლება?...

მოსამსახურე

იმის ერთმა ძმამ

მოიტანა და ცრემლით თხოულობს
დროით გადავცეთ.

სანტონს

წაიღე უკან

შენ ებ წერილი. ნება არა გვაქვს,
რომ კვლიაში, საც დამნაშავე
სულს ინანიებს, გადავცეთ რამე
ქვეყნის ამბავი (მოსამსახურე გადის წერილით).

სილვა.

ეკ სად სწერია?

თქვენ უკრძალავთ, რომ იმის უურამდის

დედის ოსურება ან მიახწიოს?
 თვენ ის გინდათ, რომ მან ვერ გაიგოს
 ივლითის ტანჯვა და შწუნარება
 და ცხოვრებიდამ მანასკეს დაცრა?
 თქვენ სომ იცით, რომ მას სურს უარ ჰქონ
 თვისნი იმედნი, თვისნი რწმენანი,
 თავის დედის და სატრფოს გულისთვის;
 მას ში თითხართ რა საკადრისა
 ის დაუმალოთ მას ტანჯვის დროსა,
 რასაც უთელიან ნუგეშ-საცემლად
 სატრფო და დედა?

სანტონს

შესუდე, სილვა,

აკიბა მოდის აქ; იგი თითქმის
 ას წლამდის არის მიტანებული,
 მაგრამა მტკიცე საწმუნოებით
 ისევე ჭაბუკს ჭეკავს... იგი ავოსტას
 თვით მისცემს ფორმას სინანულისას..
 ასლა შენ წადი სინალოლაში.
 რაოდენიმე საათის შემდეგ
 მოკლება შენს მოლოდინს ბოლო.

სილვა,

მივდივარ,— მაგრამ ამას კი გირჩევთ,
 კარგად მოეჭმეთ მომხანებულსა,
 რომელსაც კიდევ უნდა ჰქმდლობდეთ:
 რადგან ასეთის კაცის მოჭმევა
 განამტკიცებს ძალს რაბინობისას!
 დიერთმა ჰქმნას ეს დღე კარგად გათავდეს;
 რომ თვით თქვენ მისი მონანიება
 სანანებულად არ გაგხდომოდეთ! (გადის.)

ბამოსვლა გეორგი.

რაბინი ბენ-აიკა ორს ახალგაზდა რაბინს ხელით შემოჰყავთ; რაბინს ვან-დერ-ემბდენს ხელში პერგამენჯის გრაგნილი უჭირავს; სანტოსს; შემდეგ ურიელს.

აკიბა (რომელიც მიიყვანეს სავაჭრო სავარძელთან სტოლის ახლო).

შსად არის აქტი უარ-ყოფისა?

ემბდენ.

ღირსო რაბინო, აქ არის, იგი კტრატზედ სწერია.

აკიბა

მოვიდეს აქ

უკანასკნელად შემნახელი.
თქვენ სუეველანი გარს მომისხედით
და დამერწმუნეთ—ყოველივე ეს
ბეგრველ ყოფილა.

სანტოს

აი აკოსტა.

აკიბა

ღიაღ, ყოფილა! დაჯექით, მშანო!
დაე ემბდენმა დასწეროს, თორემ
სიტყვები ცაში გაფრინდებიან...
ღიაღ, ყოფილა ბეგრველ,—მერწმუნეთ,
ღირსნო მშანო! ეპიკუროზა,
რასკოლნიკობა, სექტატოროზა—
ყოველივე ეს ახალგაზდობას
გონის ახლად შემოსულიყოს!—
ახლად კი არა,—ყოველივე ეს
გვლავად ყოფილა, დამერწმუნეთ მე;
სვენს ტალმუდშია ასე სწერია...
ღიაღ, ყოფილა ყოველივე!

(შემოდის ურიელი, გაყვილებული და ქანც გაწვეტილი.)

აქიზა.

დაჟექე, ურეულ! აგერ იქა სდგას—
 რაბინებო, მე სომ არა ვნდები?
 იქა სდგას სკამი?... რაო?... დაჟექით!
 იცით, ოთხმოც და ათის წლისა ვარ...
 ამ წესანში კაცი მალე იღლება...
 ჰო, იღლება... დაჟექე... (დაფდება.)

სანტოს.

ავოსტა,

თქვენ მოკლე ვადა ავირჩევიათ.

აქიზა

მოიცა, სანტოს! აწ ურეულთან
 თვით ავიბასა სურს ისაუბროს...
 დიალ, ყოფილა ყოველი... სედავ,
 ჩემო ავოსტა, მუდამ ყოფილა
 ორი გზა იჭვის მექონ კაცთათვის:
 ერთი მოკლეა, მაგრამ მწელია;
 მეორე თემცა მწელი არ არის,
 მაგრამ ჰირველსედ ბევრით გძელია.

ურეულ.

მოკლე გზას ვირჩევ! თუ გინდ მომკალით,
 ოღონც დროით კი! მომეცით ნება
 ისე მოვკვდე, რომ დრო არა მქონდეს
 მოფიქრებისა!

აქიზა.

აბა უეურე!

რას ეჩქარებათ მაგ შენსა ფეხებს?
 იგინი ჟერ ვერ დაისვენებენ
 და გაგწივენ ბევრჯელ სამსახურს!
 ჩვენთვის კი არა, ურეულ, შენთვის
 საჭირო არის მონანიება!

მეუ აგრე ძიელ რისათვის ჩქარობ?
 ჩემის გულისთვის ნუ დაჩქარდები;
 ღმერთი თუ გნახავს შენ შენანებულს,
 თორემ იქამდის მე ვერ ვინცოცხლებ.

ურიელ.

ათასჯერ სომ არ გაუიმეორებ
 მას, რაშიაღ კარ დანაშაული
 და რაც მრავალჯერ მითქვამს თქვენთვისა?

აკიზა.

არა, არა! მე ვინი შენ არ გწამს
 ტალმუდი, მარხვა და სინანული...
 ასე ყოფილა მუდამ, ყოფილა...
 ამისთვის გვითხავ უკანასკნელად:
 აღვიარებ, რომ შენ შენის წიგნით
 თავსედად დაჯგმე უფალი?

ურიელ.

ღმერთი,

რომელიც მსოფლივ ებრაელების
 ღმერთია, — იგი სშირად მიგმია
 და არ მესმოდა — ეს განახუნში
 გიწერიათ თქვენ.

სანტოს.

ყოველივე ის,

რაც აღვიარე — სიცრუევე იყო;
 ორ-აზროვნობა და სოფიზმები!
 დაგვიმტკივნე ჩვენ იგი, რაც გწამს
 და რის მორწმუნედ გინდოდა თავი
 გეჩვენებინა.

აკიზა.

დაგვიმტკივნეო?

ეგ რა სთქვი, დე-სანტოს? დაამტკივნოს?

ავადმყოფს აგრე მოექცევიან!
 განა იწება მის დამტკიცება,
 რაღა გრწამს? რწმენით უკანდავად ვი,—
 და ზოგჯერ თვით სართ ეპიკურები!
 დამტკიცეო! აბა თვით სცადე!
 მსკლადამტკიცეს: იგი ბრწვინვალებს.
 რცხლი დამტკიცდა: იგი სწვამს სოღმე.
 გამოცხადება დამტკიცდა: იგი
 სწვრია ალტჰმის ისტორიაში.
 არც ერთს არა გთხოვთ თჳვენ დამტკიცებას.

მმბღმნ^რ (ურთელს).

ისე უბრალოდ გვითხარი, რა გრწამს.

ურიელ.

უგბე გითხარით და ესლაც გეტუით.
 მე მრწამს, რომ ღერთმა ამოიარხია
 ებრაელები საუვარულ ერად,—
 იგი მხოლოდ მათ ეცხადებოდა,
 იმათ აძლეკდა იღუმადს ნიშნებს,
 მხოლოდ მათთანა ჳქონდა კავშირი
 და იმათთანა ლაზარაკობდა,
 მათთვის დასწერა გამოცხადება,
 რომლის ყოველი სიტყვა და ასო
 გონებად ღეთისად უნდა მიგვანხედეს.
 მრწამს, რომ მე შევედი ჩემის ჳკუთისა,—
 და ნება არ მაჳეს ისე განვმარტო
 სიტყვა უფლისა, როგორც მე მინდა.
 კვლავ გიძეორებთ, ყოველივე ეს
 მიწმენია მე სარწმუნოებით,
 მაღლობელი ვარ თჳვენი იმისთვის,
 რომ ყოველივე დამტკიცებისგან
 მანთავისუფლებთ.

(შემდეგი იწება).

ბ. მკითხველო!

როგორც მოგეხსენებათ ჩვენში მიღებულია, ორი უცნობი პირი ჯერ ერთ-ერთმანეთს გაიცნობენ (უვაცრავად, კი არ გაიცნობენ, ჩამოართმევენ ხელს და ეტყვიან: მე X—ი ვარო, მე V—ი) და შერმე დაიწყობენ ბაასს სხვადასხვა საგნებზე. მეც, როგორც წვერი „ჩვენ“-ის საზოგადოებისა, გაწვდილ ხელს და გაცნობებთ ჩემს თავს... ვინ იცის, იქნება კიდევ ვიცნობდეთ ერთმანეთს, იქნებ წინადაც გვესაუბროს სადმე, მაგრამ რადგანაც ესლა აღარ გხვდები იქ, სადაც გხვდებოდი, რადგანაც „ჩვენ შორის ღანყი“ და „ბურუსი“ ჰსუფევს და არ გვაძლევს ნებას ერთმანეთის დანახვისას, ამისათვის მე მსურს (თქვენ გსურთ თუ არა, ეგ თქვენ უფრო კარგად იცით) ორიოდ სიტყვა ვსთქვა ჩემს ვინაობაზე და თუ მიცნობდით გენიშნებით, თუ არა და გამიცნობთ.

მე ვაძლავართ ის, ვისაც ბევრი იცნობს და... ბევრი არა. მეძახიან მართლა ძეს. ჩვეულებად მაქვს დაუციხნებად გამოვტყვერე იქ, სადაც არას მკითხავენ; თუმცა ამ ჩვეულებისათვის ყველასგან „დედნილ-ვარ“ მაგრამ რა გაეწუბა. გამიგონია „ჩვეულება რდელთ უმტკიცესიაო,“ და მართალიც ყოფილა. რამდენს ვსცდილობ ისე ვილაპარაკო, ისე მოვიტყე, როგორც ჩემი „ბატონები“ მიბრძანებენ, მაგრამ რაქვანა, არ შემიძლიან; წინადაც უნდა შევჩვეოდი ბატონების თვალ-წარბში ყურებას და „კარგი,“ „პაციოსანი“ და „დაფასებული“ კაცი ვიქნებოდი... ეჰ!.. მაგრამ... რაც არის-იყოს. არ შეგვეშენის მზალობა, მაშ... „ვინც რა უნდა თქვას, ბუჭყელამ კი ფქვას.“

იქნება, მკითხველო, იჭვი გქონდეს ჩემი სიტყვების სიმართლეში; იქნებ მითხრა, რომ ბატონ-ყმობა დიდი ხანია გადავარდა და ეხლა თუ ვინმე ემორჩილება სხვას—ემორჩილება ან „ხაშეინს,“ ან „ბარისს“ და ან „ნაჩალონიკს“ და არა „ბატონს“! მაგრამ აქ ცოცხალდენი რომ დაჭვიქრადე, გამამართლებ. ჩემის აზრით თუმცა ბატონ-ყმობა გადავარდა, მაგრამ ჯერ არ გადავარდნილა: ყმები, მონები ისევე არიან, თუ მონები არიან, ამათ პატრონიც უნდა ჰქვანდეს და, თუ ეს ასეა, მაშ რას დაუძახებ ამ პატრონებს, ამ მბრძანებლებს თუ არ „ბატონებს?“ არა, თქვენ შეგიძლიანთ სხვა სახელი დაარქვათ, მე კი „ბატონს“ უწოდებ. მეც სხვა ნაირად მეგონა, მაგრამ უბატონოდ ესლა თურმე არავინ არის. „ბატონი“ და მბრძანებელი თვით იმასაც კი ჰყოლია ვინც ჰყოქრობს, რომ ის არის ბატონი, მბრძანებელი იმ ადგილისა რომელსაც ეკუთვნის.. რადგანაც ქვეყანაც ესლა ისეთი განდა, რომ ყოველი სიტყვა, თუ მაგალითებში არ ჩასვი, მარგალიტებშიაც რომ ჩასვა, მაინც არ დაიფრუებენ, ამისათვის მოვიყვან მაგალითის, ამას კი გთხოვ, რომ ეს გამყლანება ჩვენში დარჩეს, თორემ ხომ იცი რაც მოხდება... ავილოთ ბისმარკისგან გაცაცებული თვით ჭ. თუმცა მე, ვიმეორებ; საქმე სულ სხვანაირად მეგონა, მაგრამ თურმე ვცდებოდი: თვით ისიც კი, ისიც მონა ყოფი-

ლა. თუ გინდა დარწმუნდე, ჩემათ ჰკითხე იმის მბძანებლებს: „Новости-ებს“, „Бирж. Вѣд.“—და სხვა ამათთან ბოზოლებს... კიდევ ბევრს რამეს გეტყვოდი, მაგრამ ამაზე მეტს არას გეუბნები: ისეთი ერთგული მონა არის, რომ სულ იმათი სიტყვების გამეორებაში აღამებს და ათენებს; ისე მიუზიდავთ, ისე დაუმონავებიათ ამ ბატონებს მისი სული და გული, რომ თავის ანდომანლო იმასაც კი ვეღარ ჰხედავს, რასაც ვხედავთ ჩვენ“ უბრალო მომავკადანო.“ უკაცრავად... მე სულ სხვა საქმეზედ მინდოდა ღაპარაკი და სხვაზედ კი ვლაპარაკობ.

მე მინდა, როგორც რიგი და წესი დადებული ანალ გაცნობილთათვის, დავიწყო ღაპარაკი და სედა ანალი ამბებზე. რომ არ დავლონდეთ, როგორმე გავატაროთ დრო. ჩვენში ანალი ამბები ბევრია. აი: კვირას ოცდაორს თებერვალს ბ. აღნიაშვილის ქართულმა ზორომ, თავად აზნაურთა ბანკის თეატრში გამართა „სრულიად“ ანალი კონცერტი არჯისტი ბ. ი. ი. რატელიის ლოცბარობით, სიმღერაში ქალებიც იღებდნენ მონაწილეობას. ზოგიერთმა სამღერალებმა საზოგადოება ისეთ აღტაცებაში მოიყვანა, რომ ქართული დრამა. დასის წარმოდგენებისაგან დაღონებულმა სკამებამაც კი იგრძნეს მაყურებლების აღტაცება და ერთმანეთის აწყობდნენ. დიან, ბატონო, ეს ასე იყო და ასეც უნდა ყოფილიყო. ბ. აღნიაშვილი და არჯისტი ი. რატელი დიდი მადლობის ღირსნი არიან. ამათგან დაწყობილი საქმე საყურადღებოა და ვინც ამ საქმეს არა თანაუგრძობს, ის ნუ დაიფერვბ რომ ქართველი ჟოს, თუნდ რომ იმისი გვარი „მე“—ზედაც ბოლოვდებოდეს. მკითხველო, ამაზედ შენ დაფიქრდი და მე სანამ ორიოდე სიტყვას გეტყვი ჩვენი გაზეთების შესახებ. გაზ. „ცისკარმაც“ კი ორიოდე სიტყვა სთქვა ამ კონცერტზე და ამ ორი სიტყვიდამ გავიგებთ, რომ ხსენებული ზორო თანდათან წარმატებაში მიდის. „ივერიას“ მე 40 №-ში აქვს ნათქვამი: „გუშინ-წინ, 22 თებერვალს, ქართულს თეატრში გამართული „იყო ბნ. აღნიაშვილის ზოროს კონცერტი. სამწუხაროდ, ამ კონცერტს ნაკლებად დაესწრო საზოგადოება.“ ეს „მოვლენაც“ გვარწმუნებს, რომ თუცა აღნიაშვილი არ არის არც დიდი ჩინის პატრონი, არც დიდი თავადშვილი, მაგრამ იმისგან დაწყობილი საქმე კი საყურადღებოა. ზემოთა გაშვებით და ეს საქმე საყურადღებო რომ არ ყოფილიყო, განა „ივერიის“ რედაქცია შეამოკლებდა იმ წერილს, რომელიც იწყობა ასე: „როცა ბისმარკმა შეიტანა რეინსტაგში თავისი სამხედრო კანონ-პროექტი და“ — და სხვა. და ვიღაც აღნიაშვილისგან გამართულ კონცერტს დაუთმობდა ოთხ სტრიქონ ნახევარს? არა მგონია!

აი კიდევ ანალი ამბავი. „ივერიამ“ მიმართულება გამოიცვალა: რისთვისაც წინად გვლანძღავდა, იმისათვის ეწლა გვაქებს. „თეატრს“ წინად ღანძღავდა, ეუბნებოდა: დაუღებარი ხარ, სულ კრიჭაში გვიდგევხარ, სულ ჩვენზე ღაპარაკობი; ეწლა კი ჰკიცხავს, რატომ ჩემსავით არ იღანძღებო;

მე რომ „ცისკარს“ ვლანძლავ, მსურს იმისი გადაყლაპვა, რაცომ მხარს არ მამლევეო. აი ბ. ივერიის უ„ორ-ანი“ რას ამბობს № 33-ში, „თეატრი“ არც მტერს ანლებს ხელს და არც მოყვარენს.“...

ენლა ვი ნახვამდის, კიდევ შევხვდები, ჩემო მკითხველო, და თითო ახალ ამბავს გიამბობ

გიგაურიანთ უხნელი.

სატრფოს.

სატრფოვ, შენთვის დაფიბადე
და გაფიცან შენი სახე;
გიცან, გიცან, ჩემო კარგო,
შენ დამიკე ფეს ქვემ მახე.

იგრძნე, ვკვდები, სატრფოვ, შენთვის,
თან მიმეფება შენი სახე,
შხედავ, ვკვდები შენს ალერსში,
გთსოვ, საფულაუმი ჩამომძმასე:

„სატრფოსათვის დატანჯულო,
მავს მიწაში დამიბარსე,
თან წაიღე, სახსოვრადა,
რაც რომ ჩემთვის ივაგლასე.“

ი. დ.

გიორგი და მინასა.

გიორგი

მინას ჰეტრუსიჩ, მიბმანეთ
ფული კიდევ გაქვთ უუთშია:
ვინ შევიკვრათ ვე ზალტო?
ან რა უბოძეთ ქუდშია?

მინასა

შენთან ნაქონი ფულები
 სელ უსლები ჭსძევს უთმია,
 ზალტოს და ქუდის გაძეიდველს
 არ უჩივლიათ სუდშია.

გიორგი

ვინც მოგთხოვს ნამუშაუარსა
 შენ მას გაიწვევ სუდშია.

1881. წელს
 ქ. თბილისი.

ქორამსკონდენსია

თელავიდამ გვწერენ: ამ თვის ცხრას წერა კითხვის-გამაჯრტე-
 ლებელი საზოგადოების სასარგებლოდ გამართული იყო ბალი
 კნენა ჩოლაყაშვილის თაოსნილობით თელავის კლუბის დარ-
 ბაზში. ამ ბაღსე არ დაესწრო იმოდენა საზოგადოება, რამოდე-
 ნისაც იმედი გვქონდა. საკვირველია, ღმერთმანი, ჩვენი საზოგადო-
 კების გულ-გრილობა... სად განჭრა ძველი ქართული გულ-უს-
 გობა და კეთილ საქმის მოყვარულობა!

ამ ბედნიერ დღეებში წარმოდგენის გამართვას აზრებდნენ
 აჭაური სტენის მოყვარენი, მაგრამ, არ ვიცით რა მიზეზით, კვლავ
 მოასურსეს.

ი. დავითაძე

წ გ რ ი ლ მ ა ნ ი

ახალი ამბავი.

იბეჭდება და ამ დღეებში გამოვა ბ. აღნიშვილის „უბის ლექსიკონი“. წიგნი გამოვა, როგორც შევითქვით, მშვენიერის უღით და ჯიბით სატარებელი იქნება. ამ ზაწაწა ლექსიკონში ასხნილი იქნება ქართულად თითქმის ეოველივე ის სიტყვები, რომლებიც ჩვენში უცხო ენებიდან შემოხარულა.

* *

კვირას, 22 თებერვალს, „კრუეოკში“ ჰირველი გიმნაზიის ღარიბ მოსწავლეთა სასარგებლოდ, რომელთაც მომავალს მათში უნდა შესრულონ კურსი, გამართული იყო კონცერტი. ფართო დარბაზი „კრუეოკის“ თეატრისა ვერ იტევდა სასოგადოებას. ახალ-თაობის აღტაცებას სამსღვარი არა ჰქონდა.

(საბულისხმო.)

ერთმა ძალიან მდიდარმა პორტუღალიელმა, სასულად „მენარო“-მ შეირთო გრაფი ნ...-ს ძლიერ ღამაზი ქალი. ეს ქალი იყო ღარიბი. ამ ქალს თავისი შთამომავლობა ნებას აძლევდა კოროლის სასახლეში სიარულისას და ერთსელ მიიწვიეს კოროლისგან გამართულს ბაღში. ბ. „მენარო“ ბევრი ესკეწა თავის „სიღოცხლის კელაპტარს“ ნუ წახვალ იმისთანა ბაღში, სადაც მე ჩემი შთამომავლობა მიშლის სიარულსაო, მაგრამ, თქვენ არ მომიკვდეთ, ღამაზმა გრაფის ქალმა, ახლად გამდიდრებულმა, ვერ მოისვენა და წავიდა. ბაღში, რასაკვირველია, ბევრი უმწველი კაცი მოიყვანა

აღტაცებაში, მოიქანცა ტლინგვით და ბალის გათაკების შემდეგ წამოხმანდა შინ. სასლის კარი დაკეტილი დაჭსკდა, ბეკრი არახუნა, ბეკრი რეკა წარი, მაგრამ კარი არავინ გაუღო. შემდეგ მიჰმართა თავის მეზობელს, რომ ამისაგან მაინც იჭნება გაეგო მიზეზი კარის გაუღებლობისა და გაიგო კიდევ. მეზობელმა გადასცა ბ. მენაროს წერილი, რომელშიც ქმარი სწერდა თავის ცოლს შემდეგ: „მოწყალეო სელმწიფავ! ჩემი შთამომავლობა მიშლის გოროლის სასახლეში სიარულს, მაგრამ ჩემი ოჯახის უფროსი ვიქე ვარ და ჩემს სასახლეში თქვენ არ შემოვიშვებთ. განიშნავთ წელიწადში ოცი ათასს ფრანკს და გეთხოვებით საუკუნოდ“. მეორედღეს მთელმა ღისსაბონმა შეიტყო, რომ იმ ქალმა, რომელსაც თავისი სილამაზით და ძვირ-ფასი მორთულობით აღტაცებაში მოჰყვანდა გოროლის სტუმრები, დაკარგა ის, რისთვისაც მისთვის და ბ. „მენარო“-ს—რამდენიმე მილიონი.

ტელეფონი და ინდიელები. ამერიკის გასეთები მოგვითხრობენ შესანიშნავ ამბავს. როდესაც ინდიელების წინამძღოლნი მიდიოდნენ მისსურაში სან-ლუის ქალაქზე გაიარეს. აქ სსკათა შორის უნდოდათ გაეცნოთ ტელეფონი და მისი მნიშვნელობა. ამაზრატს მიაღეს უური და გაიგონეს თუ არა ხმა, რომელიც ამაზრატისამ გამოდიოდა, ძალიან შეკრთნენ. მერე დაიწყეს ჩურჩული, შემდეგ გაესვივნენ თავიანთ წამოსასხამებში, დასხდნენ და მიეცნენ ღრმა ფიქრს. რამოდენიმე ხნის შემდეგ დაიწყეს ლაპარაკი და გადასწყვიტეს, რომ მათ ელაპარაკება სული «თეთრებისა». როდესაც ეთხოვებოდნენ სთხოვეს ეჩუქებინათ ეს ამაზრატი, რომ ამათ და ამათ შეილებსაც შესძლებოდათ ლაპარაკი თავიანთ გარდაცვალებულების სულებთან.

კასაფსულზე ერთმა კეთილ-შობილის ქალმა მიაზარა თავისი ქურჭი ტანისამოსების შექმნასკელს. როდესაც დაზამთრდა, მივიდა ქურჭთან, გამოართო მიზარებული ქურჭი, ჩაიცო და წამოვიდა შინ.

ჭუნაში რომ მოდიოდა მიმომსუვლები უყურებდნენ და იცინოდნენ. ქალი შინ რომ მოვიდა მამის გაიგო მიზეზი გამკლელ-გამომკლელით სიცილისა: თურმე არ ჰკელივს ზურგზე დაკერებული ქალღი ამ ქალღმრთელ ეწერა: ქ. ს...ვისა. ძველი, გახეხილი, დაფანჯარებული შელა.“

ერთსელ გურული საქმესე წამოვიდა თეფისში. როცა ქალაქში შემოვიდა დაინახა ერთი დუქანი კუბოებით სავსე, შუკროთა ძალიან, არ დაუსვენია და ჩამოვიდა გურიაში.

— რა ქენი? ჭკითხეს სასლში. გარბიე საქმე, რისთვისაც წახვედი?

— ვაი და, გვარბიე ვი არა, ქალაქში ჭირი განხილა; ერთი სასლი სულ კუბოებით სავსე იყო! შემეშინდა, საქმეს თავი არ მიჩვენიათქო, ვსთქვი და ქე გასხელით აქით, მიუგო გურულმა.

განცხადება.

„თეატრი — ს რედაქცია გადღის ახალი რედაქტორ-გამომცემლის სელში. ახალი რედაქტორი ფცდება ჰატიოსნად შეასრულოს თავისი მოვალეობა და უნაკლებოდ მისცემს ბ.ბ. სელის მომწერლებს იმას, რაც უკვე აღუთქვა მათ ამ რედაქციამ თავისი პროგრამით.“

რედაქცია საჭიროდ ჰხედავს ამოაჭრევის სურათები ჰეტერობურში და სამძღვარ გარეთ — ლეიფციგში და უკვე შეუღვა ამ საქმეს.

რომ შემდეგი ეველა ნომერი თავის დროზე გამოვიდეს საჭიროა წინაღვე შემუშავება დასაბუჭდი მასალისა და გაცნობა რედაქციის საანგარიშო და სხვა წიგნებისა; ამისათვის შემდეგი №-ი გამოვა ორი კვირის შემდეგ და დაკლებული №№-ი შემდეგს №№-ს მიემატება.

რადგანაც ხელის მოწერა შეიძლება მარტონახევარი და ერთი წლით, ამისათვის საჭიროდ ვრაცნთ გამოვაცნადოთ, რომ ამ გაზეთის ზირველი და მეორე №№-ის ეგზემპლიარები ცოტალა დარჩა და ვინც წინაღვე დაიკეთავენ გაზეთს, იმათ მიეცემათ ეს ეგზემპლიარები. ამ შემთხვევაში უპირატესობა წლიურ ხელის მომწერთ მიეცემათ.

რედაქციას თავისი თანამშრომლობა აღუთქვეს ქართულ მწერლობაში სასელ დამსასურებულთ ზირთ. ვინაც ხელის მოწერის ზირობა ჯერ არ შეუსრულებია და № 9 გამოხვლამდის არ შეასრულებს, იმას დაეკარგება № 9 თავისი სურათით.

რედაქცია მეორედ უცხადებს, რომ ოდესის სემინარიაში ბ. მადრაძის სახელზე იგზავნება ჩვენი გაზეთი.

თ ე ა ტ რ ი ს ო ე ს ტ ა .

ჯელ... არ დაბეჭდავთ.

ი. დ. გადმოგვცეს... ესლანდელიდგან იმის შეტი არ დაიბეჭდება, რასაც ვბეჭდავთ... საგაზეთო წერილების ზირობები თქვენ კარგად იცით.

რედაქტორ-გამომცემელი გ. აბაშიძე